

Іван Вишенський

Автор:

Іван Франко

Іван Вишенський

Іван Якович Франко

Іван Франко

Іван Вишенський

Присвячую А. Кримському

І

Мов зелена піраміда

на хвилястім синім полі,

на рівнині лазуровій

велетенський ізмарагд, —

так облита дивним морем,

під безхмарим, теплим небом

зноситься, шумить, пишаєсь,

спить Афонська гора.

Спить? Та ні! Природа-мати
ненастанно тут працює,
ненастанно строїть, башіть
ту пестіечку свою.

Унизу, де з хвиль кипучих
гранітові сірі скали
гордо, просто вгору пнуться —
стіни, колоси, стовпи, —

там внизу музика дика
не вгаває на хвилину,
б'ються хвилі о каміння,
бризка піни срібний вал.

А вверху хребти гірськіі,
віковим покриті лісом,
вічну, тиху пісню грають
у задумі без кінця,

Та, проте, гора дрімає;
день і піч пливе над нею
мов рожева легка хмара,
крику, гомону її о чуть.

Хоч повзуть тут скрізь по горах
стежечки, немов гадюки,
то, проте, не оживляє

іх розмова, спів, ні сміх.

Хоч розсипані по горах,

по лісах, ярах і скелях,

по полянах пречудових

і оселі, і хатки, —

то, проте, тиша глибока

заляга на тих оселях

і лежить печать мовчання

на сотках старечих уст.

Скрізь тиша, і скрізь мовчання,

сірий одяг, хід повільний,

і худі, попури лица,

непритомний, сонний вид.

Тричі лиш на день по горах

пролупає голос дзвонів,

мов проквилить над горою

стадо дивних лебедят.

Плачуть жалібно ті дзвони,

мов нарікання, докори

на людей, що замертвили

пречудовий сей куток.

Що гніздо думок високих,

школу поривів геройських,
пристань для орлів змінили
на сумну тюрму для душ.

II

На Афоні дзвони дзвонять
у неділю по вечірні;
починав Прот великий,
окликавсь Ватопед.

Далі зойкнув Есфігмену,
загудів Ксеропотаму,
там Зографу, далі Павлю,
розгудівся Іверон.

Покотилися по горах
ті ридання металеві,
окликаєсь кожда скеля,
кождий яр і кождий скит.

І вторують ім зітхання,
і руді хрестяться руки,
і несеться тихий шепіт:
«Со святими упокой!»

Ті ридання металеві —

знак, що хтось розстався з світом, —
тут нікого не тривожать:
се щоденна новина.

Чи то скитник вмер у скиті
так, як жив, — самотній, тихий, —
і про смерть його дізнались
аж у кілька день пізніш —

тим дізнались, що покійник
не явився в монастир свій,
не приніс свою роботу,
бобу пригорщі не взяв?

Чи то вмер чернець у кельї,
пишучи святую книгу,
мінею, та кіноваром
в'язні титли красячи?

Чи то вмер послушник смирний —
пан колись, чи князь, чи вояк,
але тут віддавна в кухні
монастирській послугач?

Чи то вмер якийсь достойник,
еромонах чи ігумен —
тут усім однака шана:

«Со святими упокой!»

Чи то, врешті, хтось живий ще
сходить на «останній ступінь»,
покидав світ і волю,
щоб в печері смерті ждати?

Глянь, у скелях височенних,
у стрімких, гранітних стінах,
що вад морським валом висять, —
чи там гнізда ластівок?

Ні, се нори жолоблені,
недоступні, темні ями,
січені в скалі печери,
схованки для мев хіба.

Ні, се нори для аскетів,
се «остатній ступінь», подвиг
крайній і безповоротний,
брама вічності вузька.

Хто пройшов новицьку службу,
монастирське строге право
і важкую, мовчазливу
працю в тихому скиту,
хто бажає довершити

аскетичний, острій подвиг,
в пості, самоті, мовчанні
слухать голосу душі,

хто порвав зо світом зв'язки,
поборов бажання тіла,
чує силу і охоту
в очі вічності глядіть,

той за дозволом найстарших
вибира собі печеру,
вибира собі могилу,
відки вороття нема.

І тоді ридають дзвони,
і тоді по всім Афоні
тихий шепт іде старечий:
«Со святими упокой!»

III

На Афоні дзвони дзвонять
у неділю по вечерні:
починає Прот великий,
окликаєсь Ватопед.

Далі зойкнув Есфігмену,

загудів Ксеропотаму,
там Зографу, далі Павлю,
розгудівся Іверон.

Покотилися по горах
ті ридання металеві,
окликаєсь кожда скеля,
кождий яр і кождий скит.

Стихли дзвони, у повітрі
довго ще тремтів їх голос,
і в монастирі Зографу
заскрипіли ретязі.

Відчинилась темна брама;
з монастирського подвір'я
виступає хід церковний,
монотонний чути спів.

Віють хоругви червоні,
наче проблиски пожежі;
дерев'яний хрест з розп'ятим
передом помалу йде.

Йдуть монахи бородаті
у фелонах-багрянцях,
знов монахи бородаті

босі, в простих сіряках.

Серед них дідусь похилий,
зморщений, сивобородий,
в сіряці на голім тілі,
хрест березовий несе.

Простий хрест, в корі береза,
а від моря вітер віє,
білу бороду старечу
по березі розвіва.

І пливе старечий голос
із тим співом монотонним,
що виводить сумовито:
«Со святими упокой!»

Стежкою, що круто в'ється,
тягнеться той хід церковний
зразу лугом, далі лісом,
там, де чути моря рев.

Серед розкошів природи
похоронний спів лунає,
серед пахощів вечірніх
куриться кадила дим.

Ось спинився хід церковний

на обірвищі крутому,
над безоднею страшною, —
глянеш вниз — аж жах бере.

Мов гігантський мур гранітний,
прямовисне голі скелі
пнуться із безодні моря
в лазурову височінь.

Глянь з гори — на морі човен,
що покрай скали гойдавсь,
видасться, мов білий лебідь,
що гойдаєсь на воді.

Глянь з долини — всі ті люди,
що стоять над тим обривом,
видадуться, мов ягнята,
що пасуться на скалі.

В тій скалі з долини видно
штиригранну чорну пляму,
мов печатку величезну,
в половині висоти.

Се в вхід в живу могилу,
у печеру пустельницьку,
висічену там бог зна ким
і бог зна кому й нащо.

Не дійти туди ногами,
ні драбиною не улізти,
лиш на шпурі у повітрі
долетіти, наче птах.

У крайчику скальному
рівчачок протертий шнуром —

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купить: <https://telnovel.me/ivan-franko/van-vishens-kiy>

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)